

Möjlighet att leva som andra

*Ny lag om stöd och service till vissa personer
med funktionsnedsättning*

Lättläst sammanfattning

Slutbetänkande av LSS-kommittén

Stockholm 2008

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2008:77

Det här är en lättläst sammanfattning
av en utredning om LSS och personlig assistans
som regeringen har bett LSS-kommittén att göra.
Först ska regeringen säga ja eller nej till förslagen.
Sedan föreslår regeringen att LSS ska skrivas om.
Då kan riksdagen säga ja eller nej till det.
Det viktigaste med arbetet har varit
att personer med funktionsnedsättningar
ska kunna leva som andra.

Det här är LSS och LASS

LSS betyder lagen om stöd och service till vissa
funktionshindrade.

Det är en lag som ger särskilda rättigheter
till en del personer med funktionsnedsättningar,
till exempel rätt till bostad med service,
rätt till daglig verksamhet och
rätt till kontaktperson
och rätt till personlig assistans.

Det är en extra lag och Socialtjänstlagen,
Hälso- och sjukvårdslagen och andra lagar
gäller också för dem som har rättigheter
enligt LSS.

LASS är lagen om assistansersättning
och ger rätt till personlig assistent
för dem som behöver mycket stöd.
En personlig assistent hjälper en person i vardagslivet,
till exempel med att äta, klä på sig
eller prata med andra.

LSS och LASS började att gälla 1994
och nu vill regeringen undersöka
hur lagarna har fungerat
och om den behöver ändra något i dem.

Kort om de viktigaste förslagen

- LSS-lagen ska finnas kvar och ge rättigheter till personer som behöver mycket stöd länge.
- Det ska bara vara en lag med både stöd enligt LSS och stöd till personlig assistans.
- Det ska stå tydligt i LSS på ett ställe vilka rättigheter lagen ger och vad som menas med ett bra stöd. Nu står det på flera ställen.
- Det ska vara tydliga regler i lagen om hur de som har ansvar ska ge stöd och service så att det blir lika för alla.
- Regeringen ska undersöka hur människor med funktionsnedsättningar kan leva som andra med hjälp av både LSS och Socialtjänstlagen.
- LSS ska gälla samma personer som tidigare.
- Ingen som har fyllt 65 år ska kunna få stöd enligt LSS om han eller hon inte haft det innan. De som har stöd när de fyller 65 år har rätt att ha kvar det stödet. Men de som har rätt till daglig verksamhet har det tills de fyller 67 år.
- Barn ska ha rätt att tala om vilket stöd de vill ha.
- En regel i LSS ska ge rätt att tala med barn utan att fråga dem som har vård om barnet, men bara om Socialtjänstlagen får en sådan regel också.

- Alla personliga assistenter för barn och unga ska kontrolleras i olika register.
Det gäller inte om en förälder också är assistent åt barnet.

De som söker jobb för att ge LSS-stöd ska också kontrolleras i register.
Företag som inte kontrollerar sin personal kan förlora sitt tillstånd.

- Staten ska ha ansvar för och betala personlig assistans.
Försäkringskassan ska sköta pengarna.

- Det ska bara gå att få personlig assistent mer än 20 timmar i veckan.

- Den som bara behöver vård med till exempel att äta och klä på sig ska inte ha personlig assistans.
Det gäller inte barn och unga.

- Det ska alltid finnas ett avtal mellan den som har assistans och den som ordnar den.

- Det ska vara större krav på dem som ordnar assistans.

- Företag ska bara få tillstånd om de kan ge bra stöd.

- Staten ska kontrollera personlig assistans på samma sätt som den kontrollerar kommunernas stöd enligt LSS och Socialtjänstlagen.

- Socialstyrelsen ska undersöka hur LSS-stöd kan bli bättre.
 - Den egna kommunen ska ha kvar ansvaret för LSS-stöd till en person som bor i en bostad med service i en annan kommun.
 - Bostad för vuxna ska vara gruppboende, bostad med särskild service för vuxna och särskilt anpassad bostad.
 - De som bor i en gruppboende eller bostad med särskild service ska inte ha personlig assistent.
 - Regeringen ska undersöka hur personer i gruppboenden ska slipa betala för rummet alla har tillsammans och inte behöva betala högre hyra än andra för samma bostad.
 - Ett nytt stöd ska ge rätt till stöd i den egna bostad som inte är en gruppboende. Det ska vara ungefär som hemtjänst.
- Om det stödet finns behövs inte ledsagarservice och ska inte finnas med i den nya lagen.
- Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska ha rätt till daglig verksamhet.
 - Socialstyrelsen ska undersöka om andra som har rätt till LSS också behöver daglig verksamhet.

- Socialstyrelsen ska arbeta för att det ska finnas fler kontaktpersoner i framtiden.
- Råd och stöd ska istället kallas särskilt expertstöd.
Det stödet kan vara att personer med kunskap om något särskilt ger stöd, till exempel sjukgymnaster, logopedier eller psykologer.
- En person som har rätt till LSS ska kunna få en individuell plan.
- Den nya lagen kan börja att gälla tidigast år 2010.

1. Det här har kommittén arbetat med

Kommittén har undersökt skillnader och likheter mellan LSS och andra lagar.
Den har undersökt hur LSS fungerar och vad samhället kan göra för att personer med funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra.
Politiker från flera partier,
personer från myndigheter och från handikappföreningar har varit med i kommittén.

Personlig assistans

Kommittén har särskilt undersökt personlig assistans, vilka som ska ha ansvar för assistansen, skillnader mellan dem som sköter assistans, hur de anställer personliga assistenter och vilka som ska betala för assistansen.

Kommittén har följt planer och regler

Regeringen har bestämt och planerat vad alla i samhället ska göra för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva som andra.
De planerna finns i Från patient till medborgare, Sveriges handlingsplan för handikappolitik.

LSS-kommittén följer de planerna och också FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Planerna och FNs konvention finns lättlästa på www.lattlast.se under Lättläst-tjänsten/material att ladda ner.
Där finns också FNs Barnkonvention.

2. Om LSS och LASS

LSS ger rättigheter med olika slags stöd till dessa personer:

1. Personer med utvecklingsstörning och olika slags autism.
2. Personer som i vuxen ålder fått en hjärnskada på grund av en olycka eller sjukdom och har svårt att förstå.
3. Personer som har andra stora funktionsnedsättningar och som behöver mycket stöd.

Lagen började att gälla 1994 och den kom till för att personer med funktionsnedsättningar hade sämre liv än andra och inte kunde bestämma över sina egna liv och över det stöd de behövde.

De lagar som fanns räckte inte.

LASS, Lagen om rätt till personlig assistent kom samtidigt. Staten har betalat en del av den, kommunerna en del. LSS och LASS är en del av hela samhället och ska fungera ihop med andra lagar och regler om diskriminering och tillgänglighet.

3. Hur många har fått stöd enligt LSS?

År 2007 hade 58 tusen personer stöd enligt LSS.

Det var litet fler män än kvinnor.

De flesta hade en utvecklingsstörning eller olika slags autism.

Barn och ungdomar mellan 10 och 29 år
hade mest stöd och då var det oftast
korttidshem av olika slag.

De vuxna hade oftast daglig verksamhet, bostad med service
och kontaktperson.

Det är stora skillnader i landet
på hur mycket stöd och service
kommunerna och landstingen ger.

Hur många har fått personlig assistent?

Nästan 15 tusen personer hade personlig assistent
under 2007.

Det var lite fler män än kvinnor
och framför allt unga människor och äldre.
Pojkar mellan 0 och 19 år hade också ofta
personlig assistent.

Det är stora skillnader mellan vuxna och barn
när det gäller hur många timmar
de har personlig assistent.
Föräldrarna sköter sina barn
och barnen har inte personlig assistent
i skolan eller på daghem.

Det är skillnader i landet
på hur många som har personlig assistent.
Dubbelt så många har det i Norrbotten
jämfört med Västmanland och Uppsala.

Privata företag

Privata företag sköter personlig assistent
åt nästan hälften av dem som har det.
2006 fanns det 450 sådana företag.

Kostnader

LSS och LASS kostade nästan 42 miljarder kronor 2006.
Kommunerna betalade ungefär två tredjedelar
och staten en tredjedel.

Kostnaderna för LSS utom personlig assistans
har blivit större för varje år
för att fler, framför allt unga, har haft stöd
eftersom man upptäckt olika typer av autism,
som man inte visste om förut.

Kostnaderna för assistans har också blivit mycket större.
1995 kostade det 4 miljarder kronor,
nu kostar det 18 miljarder kronor.
Det beror på att fler har personlig assistent
och att de har fler timmar.
Rätt till personlig assistent
för personer över 65 år
har gjort att det har kostat mycket mer.

Kostnaderna för LSS och LASS har ökat
mer än kostnaderna för annan service i samhället.

Personliga assistenter

Fler har blivit personliga assistenter
och det är ett nytt yrke som inte fanns förut.

År 2007 fanns det omkring
70 tusen personliga assistenter.
Litet fler än hälften av dem var anställda av kommunerna,
resten av privata företag.
En fjärdedel av alla personliga assistenter
är släktingar till den som har en assistent.

Omkring 15 tusen personer har arbetat
i bostäder med service och nästan 6 tusen personer
har arbetat på en daglig verksamhet.

Gör LSS och LASS att människor kan leva som andra?

LSS och LASS är viktiga
men det är lika viktigt att samhället är tillgängligt
så att alla kan komma in överallt,
kan vara med på kultur och fritid
och kan få information som de förstår.
Arbete och utbildning är också viktigt.

De som har personlig assistent har fått möjlighet
att bestämma mer själva över sina liv,
men det går inte att säga om
de lättare har fått arbete eller kunnat studera.

4. Rätt till stöd och service

Behövs LSS?

LSS-kommittén tycker

LSS-kommittén tycker att en del personer med
funktionsnedsättningar
behöver de rättigheter som finns i LSS
lika mycket nu som när LSS kom.
De ska känna sig trygga med
att få det stöd de behöver.

Men det är nödvändigt att Socialtjänstlagen fungerar
för att LSS ska fungera.
Annars blir det så att bara LSS ger stöd
till människor med funktionsnedsättningar.

LSS-kommitténs förslag

- LSS ska finnas kvar och ge rättigheter
till personer som behöver mycket stöd
för att de har funktionsnedsättningar länge.

- Regeringen ska undersöka hur Socialtjänstlagen kan ge personer med funktionsnedsättningar möjlighet att leva som andra.

LSS är en lag som ger extra stöd

LSS-kommittén tycker

LSS ska vara en lag som ger extra rättigheter, inte istället för Socialtjänstlagen.

Det ska inte finnas något i LSS och Socialtjänstlagen som tvingar människor till något.

LSS ska bara gälla för vissa personer, ett visst slags stöd och

bara vissa myndigheter ska ha ansvar.

Annars har rättigheterna inget värde.

Stöd och service enligt LSS måste vara så

att var och en förstår vilka rättigheter den har.

Det är också viktigt att få stöd enligt andra lagar om det inte finns med i LSS.

De som ger stöd och service

ska följa regler och kunna kontrolleras.

Människor som behöver stöd enligt LSS

har olika behov.

Det finns inga regler i LSS

om hur de som har ansvar ska ge stöd

och då kan människor få sämre stöd.

LSS-kommitténs förslag

- Rättigheterna i LSS och LASS ska finnas i en tydlig lag så att alla förstår vilket stöd och service lagen gäller.

- Regeringen ska snabbt undersöka om det behövs en särskild lag som kan hindra en person från att göra något som är farligt.
- Regeringen ska skriva in regler i LSS för hur de som har ansvar ska ge stöd och service.

Vad är meningen med lagen?

LSS-kommittén tycker

Det som står i LSS
stämmer med det som står i regeringens planer
för hur personer med funktionsnedsättningar ska kunna leva.

LSS ska ge dem som behöver mycket stöd
möjlighet att leva som andra,
som inte behöver stöd.

Men man kan följa lagen på olika sätt.
Man kan arbeta på andra sätt
med att ge stöd och service
och personerna får ändå sina rättigheter.

LSS ska ge ett gott liv
för personer med funktionsnedsättningar
som behöver stöd.
De ska inte behöva leva på så litet pengar
som Socialtjänstlagen ger rätt till,
även om det kan hända någon gång.

LSS-kommitténs förslag

- Det ska stå tydligt i LSS på ett ställe vilka rättigheter lagen ger och vad som menas med ett bra stöd. Nu står det på olika ställen.

- Regeringen ska undersöka skillnaderna mellan LSS och Socialtjänstlagen och hur människor med funktionsnedsättningar kan leva som andra med hjälp av de lagarna.

Vilka ska ha rätt till stöd enligt LSS?

LSS-kommittén tycker

LSS ska fortsätta att ge stöd till personer som behöver mycket stöd och service för att de har funktionsnedsättningar länge. Det räcker inte med att ha en viss funktionsnedsättning utan man måste också behöva mycket stöd.

Kommittén tycker att det är viktigt att personer som har andra stora funktionsnedsättningar än utvecklingsstörning och autism ska behöva mycket stöd för att ha rätt till LSS-stöd.

LSS-kommitténs förslag

- LSS ska gälla samma personer som tidigare.
- Ordet autism och autismliknande tillstånd ska ändras till autismspektrumtillstånd.
- Socialstyrelsen ska undersöka närmare kunskap om olika slags autism och vilka personer det gäller och ge råd till kommunerna om hur de ska arbeta med personer med utvecklingsstörning eller olika slags autism.

Ingen som är över 65 år ska kunna få stöd enligt LSS om han eller hon inte haft det innan.
De som har stöd när de fyller 65 år har rätt att ha kvar det stödet.
Men de som har rätt till daglig verksamhet har det tills de fyller 67 år.

LSS och barn

LSS-kommittén tycker

Barn och ungdomar ska kunna bestämma mer om det stöd de har enligt LSS.

Därför ska det finnas en regel i LSS som säger att barn har rätt att säga vad de tycker om det stöd och service de har.

LSS-kommitténs förslag

- Det ska finnas en ny regel i LSS och det ska vara samma som i artikel 3 i FNs barnkonvention.
Där står det att alla alltid ska tänka på vad som är bäst för barnet när de bestämmer sådant som gäller barn.

- Det ska finnas en ny regel i LSS om att barn ska ha rätt att tala om vilket stöd de vill ha och få information om olika stöd.

Det beror på hur gammalt barnet är och hur mycket barnet förstår om det kan det.

- Socialstyrelsen ska ta fram sätt att arbeta för att få veta vad ett barn tycker.

- Det ska finnas en regel i LSS om rätt att tala med barn utan att fråga dem som har vård om barnet men bara om regeringen tycker att det ska finnas en sådan regel i Socialtjänstlagen.
- Alla som arbetar som personliga assistenter för barn och unga ska kontrolleras i olika register. Det gäller inte om den som vårdar barnet också är assistent åt barnet. Samma sak gäller dem som söker jobb för att ge LSS-stöd.
- Om ett privat företag inte gör den kontrollen ska de kunna förlora sitt tillstånd att ge LSS-stöd.
- Det ska vara samma kontroll av LSS-personal som det är för personal i skolan.
- De som anställer personal ska få information om att de har rätt att kontrollera dem som söker jobb i olika register.

Det här vill kommittén utveckla i LSS och i samhället

LSS-kommittén tycker

Det krävs mycket arbete för att LSS ska fungera bra i verkligheten. Det gäller både när man bestämmer om stöd och hur stödet blir. Det är viktigt att stöden blir så som det är meningen med LSS.

LSS-stöd får inte bli det enda stöd
en person med funktionsnedsättningar kan få.

Regeringens planer för hur samhället ska vara
för personer med funktionsnedsättningar
ska bli verklighet år 2010.

Då kan regeringen undersöka vad alla kan göra
för att personer med funktionsnedsättningar ska få bra liv.

Staten har arbetat med forskning och utveckling
om socialtjänsten
och det ska också gälla LSS.

Regeringen bör särskilt undersöka hjälpmedel
till exempel om det behövs mer kunskap
och om alla inte kan välja vad de behöver och vill ha
om de bara kan välja ur listor på vissa hjälpmedel.

Kunskap har stor betydelse
när det gäller stöd och service för
personer med funktionsnedsättningar.

Regeringen måste arbeta med
att ge personal kunskap
och se till att det finns personal.

Kontroll

LSS-kommittén tycker

Det är nödvändigt

att kontrollera hur LSS fungerar.

Både de som har ansvar och de som ger stöd behöver det.

LSS-kommittén har fått veta under sitt arbete att en del inte har fungerat med LSS.

Det har oroat kommittén.

Om det inte finns någon bra kontroll litar ingen på lagen.

Regeringen arbetar med förslag på hur socialtjänsten ska kontrolleras.

Det är också nödvändigt när det gäller LSS.

Det är särskilt viktigt

att regeringen ser till att förslaget blir verklighet

om att ge mer pengar

till kontroll både av socialtjänst

och av stöd till personer med funktionsnedsättningar.

5. Vilka ska ha ansvar för stöd och service?

LSS-kommittén tycker

LSS ska ge samma rätt till alla

som har rätt till LSS-stöd

och därför är det viktigt att bestämma

vilka som ska ha ansvar för LSS.

Samhället måste vara säker på att lagen fungerar

och att det finns kunskap och tillräckligt med pengar.

Nu har kommunerna haft det största ansvaret
och om staten ska ta mer ansvar
kan det påverka på olika sätt
för olika personer.

Men det har också varit problem med att både staten och
kommunen har haft ansvar för personlig assistans.
Kommunen betalar till exempel för assistans
som den själv inte har bestämt om.

Personer som behöver service
skulle kunna få pengar till service
och själva bestämma
vilken service de vill köpa.

Men de som behöver ett särskilt stöd länge
skulle kanske inte känna sig trygga då
och det skulle inte finnas någon bra planering för varje person.
Därför tycker kommittén att
kommunerna fortfarande ska ha ansvaret för LSS,
men att staten ska ha ansvar för personlig assistans.

LSS-kommitténs förslag

- Staten ska ha ansvar för
och betala personlig assistans.
Kommunen ska ha ansvar för resten i LSS.
- Regeringen ska särskilt undersöka
om det är bra eller dåligt
att staten, kommunerna och landsting
har ansvar för olika sorters stöd till personer med
funktionsnedsättningar.
- Regeringen ska undersöka
om det är bra eller dåligt
att staten har hela ansvaret för personlig assistans
och om något behöver ändras.

6. Personlig assistans

LSS-kommittén tycker

LSS-kommittén tycker att det är viktigt
att den personlige assistenten ger det stöd
just den personen behöver.

Så ska det också vara i framtiden.

Det är också viktigt att den som har en personlig assistent
kan bestämma om det stöd han eller hon har.

De som har personlig assistent
tycker att det är mycket bra.

De har fått bättre stöd
och kunnat bestämma mer själva än tidigare.

Personlig assistans kostar mycket
men många människor behöver det
och det kan vara billigare än andra sätt att ge stöd på.

Men nu börjar det kosta så mycket
att det är risk för att det i framtiden
blir svårt att ge alla den assistans de kan behöva.
Därför är det viktigt att personlig assistans inte blir dyrare.

Det är också svårt att veta
vad den personliga assistenten ska ge för stöd
och många tycker olika om vad människor behöver.

Därför ger LSS-kommittén förslag
som ska göra så att kostnaderna för assistans
blir 3 miljarder kronor mindre
under 2010–2013.

Regler och ansvar

LSS-kommittén tycker

Det måste bli tydligare regler om personlig assistans.

Därför ska alla reglerna om assistans finnas i samma lag som LSS.

Det ska alltså bara finnas en lag.

Staten ska betala för personlig assistans.

Försäkringskassan ska sköta statens pengar till assistans.

Det måste också gå att kontrollera hur assistansen fungerar.

Men de tydligare reglerna om personlig assistans får inte göra så att det blir mindre och sämre av annat LSS-stöd.

Därför måste det kontrolleras hur det nya ansvaret fungerar.

LSS-kommitténs förslag

- LASS ska inte längre finnas som egen lag utan personlig assistans ska stå med i LSS.

- Staten ska betala för personlig assistans. Försäkringskassan ska sköta statens pengar till det.

Behov

LSS-kommittén tycker

Personlig assistans har utvecklats under åren för att det har visat sig att människor behöver mer assistans än man trodde.

Det kan vara stor skillnad på
vad man tycker att en person behöver för stöd.
Det kan vara svårt att bestämma
vad just en person behöver och hur många timmar.

Även i framtiden ska personlig assistans
vara till för personer som behöver stöd
varje dag i sitt vanliga liv,
till exempel med att äta och klä på sig
men också med annat i livet.
Personen måste kunna tala om i förväg vad den behöver
och Försäkringskassan måste
räkna ut hur mycket assistans som behövs
på samma sätt i hela landet.

LSS-kommitténs förslag

- Det ska bara gå att få personlig assistans
mer än 20 timmar i veckan.
- Det ska gå att få tid för att få stöd av assistenten
med att prata med andra människor
om personen som har assistent klarar det.
- Den som har personlig assistent ska behöva
både stöd i sitt vardagsliv till exempel med att klä på sig
och äta och annat stöd.
Den som bara behöver stöd med det nödvändiga
ska inte få personlig assistans.
Det gäller inte barn och ungdomar tills de fyllt 21 år.
- LSS ska ha tydligare regler
så att man kan bestämma om stöd på samma sätt för alla.
- Regeringen ska föreslå
att den som behöver ha med sin assistent på sjukhus
ska kunna ha det en länge tid än nu.

**Så här ska personlig assistans skötas
och så här ska den vara**

LSS-kommittén tycker

Personlig assistans gör
att många kan bestämma mer över sina liv och
över det stöd de har.
Därför ska det vara stora krav på
dem som har assistans,
dem som sköter assistansen
och på de personliga assistenterna.

LSS-kommittén tycker att assistansen
verkar fungera bra.
Men de som ordnar assistansen
måste få tydligare regler
om hur de ska ge bra assistans.

Staten måste också ta ansvar för
att assistansen är bra
så att de som har assistans kan leva som andra
med hjälp av assistenten.

LSS-kommitténs förslag

- Det ska alltid finnas ett avtal
mellan den som har assistans
och den som ordnar den.
- Det ska vara större krav på
på den som ordnar assistans
så att assistansen är bra.
Socialstyrelsen ska arbeta fram regler
för hur man kontrollerar
dem som ordnar assistans.
Det gäller både kommunen och privata företag.

- Det ska stå i LSS att privata företag bara ska få tillstånd om de kan ge bra stöd. Socialstyrelsen ska ta fram arbetssätt för hur man kan kontrollera det.
- De som ordnar assistans för barn och ungdomar ska se till att barnen och ungdomarna kan bli vuxna och inte behöva sin familj lika mycket sedan. Släktingar som arbetar som assistenter ska få det stöd de behöver för att kunna sköta arbetet bra. Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska ta fram arbetssätt för hur man kontrollerar assistans för barn och ungdomar.
- Försäkringskassan ska ge alla som har assistans information om vad de har rätt till och vad de måste göra.

Så här ska personlig assistans betalas

LSS-kommittén tycker

Tidigare har kommuner och staten betalat personlig assistans per timme. Det har fungerat bra och ska fortsätta, men bara staten ska betala i fortsättningen.

Men det ska inte gå att använda pengarna till annat än personlig assistans.

LSS-kommitténs förslag

- Assistans på vardagar ska betalas med en summa. Assistans på nätter och helger ska betalas med en högre summa och då ska assistenten också få mer betalt.
- Den del som betalar andra kostnader ska vara lika stor som den var 1997.

Kontroll

LSS-kommittén tycker

Det finns olika sätt
att kontrollera personlig assistans
som staten har ansvar för.
Det viktigaste måste vara
att var och en får bestämma och välja.

Det måste gå att ordna personlig assistans
så att alla får just det de behöver
eftersom det kan vara stora skillnader.

LSS-kommitténs förslag

- Kontrollen av personlig assistans ska vara en del av statens kontroll av allt som staten ger stöd till och har ansvar för.
- LSS-kommittén har gett förslag om tillstånd för att ordna personlig assistans, möjlighet att ge straff till dem som inte följer reglerna och att alla som själva vill anställa en personlig assistent måste anmäla det.
Allt det gäller även när staten har ansvar.

Det ska gå att ta tillbaka ett tillstånd
om någon som ordnar assistans inte sköter ekonomin.

- En länsstyrelse för hela landet ska ge tillstånd för att få ordna assistans.

De myndigheter som nu ger tillstånd och som kontrollerar stöd av olika slag ska också göra det när det gäller personlig assistans och få mer personal till det.

Försäkringskassan ska informera dem som ska ha personlig assistans om hur de kan välja bland dem som sköter det.

Myndigheter som ger tillstånd och kontrollerar ska se till att det är lätt att få veta vilka som har fått tillstånd.

- Pengarna för assistans ska betalas direkt till dem som ordnar assistans.

Försäkringskassan ska kräva att de som ordnar assistans rapporterar om hur de använt pengarna.

7. Om landstingens och kommunernas ansvar för kostnader och bra stöd

LSS-kommittén tycker

Det är viktigt att alla kommuner och landsting ger lika bra LSS-stöd.
De ska planera och undersöka vilka som behöver stöd.

Människors möjlighet att bestämma och välja är lika viktigt.
Det ska inte vara någon skillnad på vem som har ansvar.
Det gäller lika mycket som för personlig assistans.
Kommunerna ska arbeta med att öka människors möjlighet att bestämma mer själva.
Det behövs också kunskaper hos dem som sköter LSS-stöd och bestämmer om det.

LSS har kostat mer för att fler har fått LSS-stöd, framför allt unga människor och äldre.
Det är viktigt att var och en får vad den behöver men inte mer än nödvändigt.

LSS-kommitténs förslag

- Socialstyrelsen ska fortsätta att undersöka hur LSS-stöd kan bli bättre och berätta om kommunernas stöd så att alla kan se hur bra det är.
- Socialstyrelsen och länsstyrelserna ska ta fram arbetssätt för hur de ska kontrollera kommunernas och landstingens LSS-stöd.
- Lagen om att få välja ska också gälla kommunens LSS-stöd.
- Kommunerna ska göra en plan för hur de som har rätt till LSS-stöd ska kunna få det de behöver.

LSS-stöd i en annan kommun

LSS-kommittén tycker

Man ska ha sitt LSS-stöd av sin egen kommun, men det måste gå att få av andra kommuner också. Fast det får inte bli så att man då inte längre kan få stöd av sin egen kommun. Ibland samarbetar kommuner om bostäder med service och då kan det bli oklart vem som har ansvaret. Det blir dåligt för den som har LSS-stödet och framtiden blir osäker.

LSS-kommitténs förslag

- En ny regel i Socialtjänstlagen ska säga att den egna kommunen har kvar ansvar för stöd enligt LSS även om en person får en bostad med service i en annan kommun. Kommunen ska också ge stöd enligt LSS, som kräver kunskap som bara finns på några platser i landet.
- Socialstyrelsen ska undersöka om staten ska ta större ansvar för center som har särskild kunskap om ovanliga funktionsnedsättningar eller om sådant som personer med funktionsnedsättningar behöver om är ovanligt. Alla som har stöd enligt LSS måste kunna få den kunskapen också. Socialstyrelsen ska undersöka hur centrena ska arbeta och om staten behöver betala en del av dem.

Bostad

LSS-kommittén tycker

Bostaden är viktig för alla människor och därför är bostad med service viktig i LSS. Det ska finnas stöd i bostaden som passar var och en.

Det får inte bli så att alla som bor i en gruppbofastad får samma slags stöd och som kanske inte passar just den personen.

Vuxna kan behöva väldigt olika slags stöd
i sin bostad.
En del behöver mycket stöd,
andra behöver bara litet stöd
för att livet ska fungera.
Nu är stödet bra och de flesta trivs
men fler skulle kunna bestämma mer själva,
framför allt att få göra
just det den personen vill.

En del personer betalar högre hyra
än andra som har samma slags lägenhet
för att de också betalar
för det rum alla har tillsammans.
Det stämmer inte med att
människor med funktionsnedsättningar
inte ska behöva betala mer än andra.
Det stod tydligt när man skrev LSS.

LSS-kommitténs förslag

- Bostad för vuxna enligt LSS
ska vara tre olika slags bostäder:
Det ska vara gruppbofastad, bostad med särskild service för vuxna
och särskilt anpassad bostad.
- De som ska få rätt till gruppbofastad
eller bostad med särskild service
ska ha rätt till LSS-stöd
och behöva hjälp i sin bostad.
- De som bor i gruppbofastad och bostad med särskild
service för vuxna ska inte också ha personlig assistent.
- Den som bor i gruppbofastad
ska själv betala för sin fritid,
men inte betala för personal.

- Regeringen ska snabbt undersöka hur en person ska slippa att betala högre hyra än andra för sin bostad i en gruppbo­stad eller bostad med särskild service för vuxna.

Stöd och service i en vanlig bostad

LSS-kommittén tycker

Nu ger inte LSS rätt till stöd i en vanlig bostad som många som har rätt till LSS-stöd behöver. Fler unga människor vill inte bo i gruppbo­stad utan i en vanlig bostad och få stöd där även om de inte har personlig assistent.

Fler skulle kunna bestämma mer själva om LSS gav rätt till stöd i en vanlig bostad.

LSS-kommitténs förslag

- Det ska finnas en ny regel i LSS som ger rätt till stöd i den egna bostaden. Det ska vara ungefär som hemtjänst och man ska kunna få stöd högst 40 timmar i veckan.
- Om den rätten kommer med i LSS ska rätt till ledsagarservice tas bort. Avlösarservice ska finnas kvar.
- Regeringen ska bestämma om det ska stå tydligare vilket LSS-stöd personer med dövblindhet behöver.

Att ha något att göra på dagarna, sysselsättning

LSS-kommittén tycker

Människor behöver arbete eller något att göra på dagarna för att kunna vara med i samhället.

Det är mycket viktigt att förstå
att personer som har daglig verksamhet
också kan arbeta.
Först ska man undersöka
om personen kan få ett vanligt arbete med stöd,
som Arbetsförmedlingen ordnar.

Om inte det går ska personen få rätt till
daglig verksamhet.
Den dagliga verksamheten ska ge möjligheter att vara med i
samhället
och att kanske få ett vanligt arbete med lön.

Människor med psykiska funktionsnedsättningar
som har rätt till stöd enligt LSS
ska ha rätt till daglig verksamhet
om de får aktivitetsersättning
eller sjukersättning från Försäkringskassan.
I framtiden kan alla som har rätt till LSS-stöd
också få rätt till daglig verksamhet.

Många som har psykiska funktionsnedsättningar
har arbetat tidigare.
De ska först ha rätt till daglig verksamhet.
Sedan kan de kanske börja arbeta igen.

Ungefär 7 tusen personer med psykiska funktionsnedsättningar
skulle söka om daglig verksamhet
om de hade rätt till det.
Det skulle kosta nästan 500 miljoner kronor.

LSS-kommitténs förslag

- Man måste ha rätt till aktivitetsersättning eller sjukersättning från Försäkringskassan för att få daglig verksamhet.
- Socialstyrelsen ska arbeta fram regler för hur den dagliga verksamheten ska kunna ge fler möjlighet att få vanligt arbete med lön.
- Varje person som har fått daglig verksamhet ska få vara med och planera så att han eller hon får göra något som passar. Det ska stå i en aktivitetsplan.
- Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska ha rätt till daglig verksamhet och Socialstyrelsen ska undersöka hur den kan utvecklas.

Kommunerna ska under tre år få mer pengar av staten för att ordna det.

- Personer ska ha rätt till daglig verksamhet tills de fyller 67 år.
De ska också kunna ha daglig verksamhet eller sysselsättning efter det som liknar den de har haft tidigare.
- En rapport ska tala om hur många personer med psykiska funktionsnedsättningar som har daglig verksamhet.
- Socialstyrelsen ska undersöka om andra som har rätt till LSS också behöver daglig verksamhet.

Personligt stöd och individuell plan

LSS-kommittén tycker

Personer som har rätt till LSS
behöver ofta stöd av en person
för att kunna ha nytta av LSS-stöd.
Ibland är det svårt att skilja på olika slags personligt stöd
och vilka lagar som bestämmer om dem.

Regeringen ska särskilt arbeta för
att alla samarbetar och planerar
stöd till personer med funktionsnedsättningar.

Det är viktigt att undersöka
att alla får det stöd de behöver
och att det är bra
både när det gäller LSS-stöd eller annat stöd.

LSS-kommitténs förslag

- Socialstyrelsen ska ta reda på all kunskap
och olika sätt för att skaffa kontaktpersoner,
så att det finns kontaktpersoner i framtiden.
- Det stöd som kallas råd och stöd
ska istället heta särskilt expertstöd
så att man kan skilja på det och annat personligt stöd.
Det stödet kan vara att personer med kunskap om något särskilt
ger stöd, till exempel sjukgymnaster, logoped
eller psykologer.
- När en person får LSS-stöd
ska personen vara med och göra en individuell plan
där det står vilka stöd personen kommer att ha
det närmaste året.
- Siffror om LSS-stöd ska också handla om
hur många som fått särskilt expertstöd
och hur många som har fått individuell plan.

8. När ska lagen börja gälla?

LSS-kommittén tycker

att planerna för att alla med funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra kan bli verklighet med hjälp av den nya LSS.

Men LSS-kommittén säger att LSS inte är den enda möjligheten för det. Det behövs andra slag stöd också.

Den nya lagen kan börja gälla tidigast år 2010.

Då har Försäkringskassan, länsstyrelserna, kommunerna och landstingen hunnit förbereda sig.

En del som är nytt i lagen kan ta mer tid. Dessutom finns det förslag på nya utredningar för att lagen ska kunna fungera.

Det är viktigt att undersöka vad de olika förslagen kommer att kosta.

LSS-kommitténs förslag

- Kommunerna ska ändra besluten om personlig assistans, ledsagarservice och bostad under två år när lagen har börjat att gälla så att det stämmer med den nya lagen.
- Försäkringskassan ska undersöka hur den ska sköta den nya assistansersättningen.
- Socialstyrelsen ska under 2010-2013 undersöka hur den nya LSS-lagen kommer att fungera.